

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΜΙΣΘΩΤΩΝ &
ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Γ΄
ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ : Σταδίου 29
ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΑΣ : 101 10
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Ασπ. Στραντζάλου
Χρ. Γκιουλέκα
Βασ. Σιδέρη
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: 210 336 8121-3

Αθήνα, 21 . 12. 2015

Α.Π. Φ80000/οικ.59824/1962

- ΠΡΟΣ: 1. **ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Διοίκηση**
Γεν. Δ/νση Ασφαλιστικών
Υπηρεσιών
Αγ. Κωνσταντίνου 8
102 41 ΑΘΗΝΑ
2. **ΤΑΠ-ΔΕΗ**
Μυλλέρου 13
104 36 ΑΘΗΝΑ
3. **ΤΤΕ**
Σίνα 2- 4
106 79 ΑΘΗΝΑ
4. **ΕΤΕΑ**
Γραφ. Διοικητή
Φιλελλήνων 13-15
105 57 ΑΘΗΝΑ

ΘΕΜΑ: Εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης», που αφορούν στην αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης για τους ασφαλισμένους των πρώην ειδικών ταμείων του άρθρου 2, παρ. 1 του ν.3029/2002

Σχετ.: Η Α.Π. Φ.11321/οικ.47523/1570/23.10.2015 Υ.Α. περί σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης (ΦΕΚ 2311, Β΄, ΑΔΑ:7ΕΣΘ465Θ1Ω-ΚΨΛ).

Σας γνωρίζουμε ότι στο ΦΕΚ 94 τεύχος Α΄/14-8-2015 δημοσιεύτηκε ο ν. 4336/2015, στην υποπαράγραφο Ε3 της παραγράφου Ε του άρθρου 2 του οποίου εισάγονται μεταβολές στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων σε φορείς ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Επίσης, θεσπίζεται νέο επιπλέον ποσό μείωσης της σύνταξης, πέραν του υφιστάμενου, στην περίπτωση λήψης μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Με τις διατάξεις αυτές, από 1.1.2022, θεσπίζονται ως όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση

συνταξιοδοτικού δικαιώματος πλήρους σύνταξης λόγω γήρατος για κάθε κατηγορία ασφαλισμένων, των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, το 62ο έτος της ηλικίας (με 40 έτη ή 12.000 ημέρες ασφάλισης) και το 67ο έτος της ηλικίας (με 4.500 ημέρες ή 15 έτη ασφάλισης), με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του ν. 3863/2010 (Α' 115).

Επίσης, από 1.1.2022, θεσπίζεται ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, όπου αυτή προβλέπεται σύμφωνα με τις ισχύουσες γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, το 62ο έτος της ηλικίας με 4.500 ημέρες ή 15 έτη ασφάλισης.

Επιπλέον, με τις κοινοποιούμενες διατάξεις προβλέπεται ότι:

Α) Για όσους είχαν θεμελιώσει (είχαν, δηλαδή, τόσο τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης όσο και την ηλικία -όπου αυτή προβλέπονταν) δικαίωμα πλήρους ή μειωμένης συνταξιοδότησης λόγω γήρατος πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 (δηλαδή μέχρι και 18/8/2015), εξακολουθούν να ισχύουν οι προϋποθέσεις όπως ίσχυαν σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο και μπορούν, επομένως, να ασκήσουν το δικαίωμά τους οποτεδήποτε.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση που ασφαλισμένος/η έχει θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης μέχρι και την 18/8/2015, το δικαίωμα αυτό αφορά μόνον τη μειωμένη σύνταξη, ενώ για τη θεμελίωση δικαιώματος πλήρους συνταξιοδότησης ο ασφαλισμένος/η ασφαλισμένη αυτός/ή θα πρέπει να αναζητήσει την ηλικία συνταξιοδότησης που προκύπτει από τις διατάξεις του ν. 4336/2015.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων στα τ. Ειδικά Ταμεία πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 είναι οι προβλεπόμενες γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις για τους ασφαλισμένους των τ. Ειδικών Ταμείων όπως ίσχυαν την 18/8/2015 μετά και την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 (άρθρο πρώτο της Υποπαραγράφου ΙΑ.4), οδηγίες για την εφαρμογή των οποίων δόθηκαν με τη με αριθ.Φ80000/οικ.27037/1797 /21-11-2011 (ΑΔΑ Β4ΣΞΛ-Ψ3Σ) εγκύκλιό μας.

Β) Στις περιπτώσεις θεμελίωσης δικαιώματος συνταξιοδότησης για **μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος από 19/8/2015 και μετά**, το ποσό της σύνταξης υπολογίζεται μειωμένο (σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 145 του ν. 3655/2008), με ηλικία αναφοράς την ηλικία θεμελίωσης δικαιώματος σε πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος σύμφωνα με τους πίνακες 1 και 2, κατά περίπτωση (μειωμένο κατά $\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται από τη συμπλήρωση της ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης και μέχρι 60 το πολύ μήνες, ήτοι 30%). Όπως προβλέπεται από την περίπτωση 3 της Υποπαραγράφου Ε3 της Παραγράφου Ε του ν. 4336/2015, επί του ποσού της σύνταξης που υπολογίζεται σύμφωνα με τα

προηγούμενα επιβάλλεται επιπλέον μείωση 10%. Το επιπλέον αυτό ποσοστό μείωσης (10%) επιβάλλεται μέχρι τη συμπλήρωση της ηλικίας στην οποία ο/η συνταξιούχος θα αποκτούσε δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη και μόνο για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα λήψης μειωμένης σύνταξης μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015.

Παραδείγματα:

i. Ασφαλισμένη που θεμελίωσε δικαίωμα μειωμένης σύνταξης το Μάρτιο 2015 και το ασκεί την 10.12.2015 (ήτοι μετά την έναρξη ισχύος του ν.4336/2015): το ποσό της σύνταξης μειώνεται κατά 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται σε σχέση με το διαμορφούμενο, κατά περίπτωση, νέο όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, αλλά σε καμία περίπτωση το ποσοστό μείωσης δεν υπερβαίνει το ποσοστό μείωσης που αντιστοιχεί σε πέντε έτη ηλικίας (60 μήνες), ενώ δεν επιβάλλεται το επιπλέον ποσοστό μείωσης 10%.

Έστω ότι στο παράδειγμά μας το εξαγόμενο ποσό σύνταξης είναι 1000,00 € και η ασφαλισμένη συνταξιοδοτείται 5 έτη νωρίτερα από το πλήρες όριο ηλικίας: η σύνταξή της περιορίζεται κατά 60/200, ήτοι 700,00 €. Σε αυτήν την περίπτωση δεν επιβάλλεται η πρόσθετη μείωση του 10%.

ii. Ασφαλισμένη που θεμελιώνει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης το Δεκέμβριο του 2015 (ήτοι μετά την έναρξη ισχύος του ν.4336/2015): το ποσό της σύνταξης μειώνεται κατά 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται σε σχέση με το διαμορφούμενο, κατά περίπτωση, νέο όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, αλλά σε καμία περίπτωση το ποσοστό μείωσης δεν υπερβαίνει το ποσοστό μείωσης που αντιστοιχεί σε πέντε έτη ηλικίας (60 μήνες), ενώ επιβάλλεται και το επιπλέον ποσοστό μείωσης 10%.

Έστω ότι στο παράδειγμά μας το εξαγόμενο ποσό σύνταξης είναι 1000,00 € και η ασφαλισμένη συνταξιοδοτείται 5 έτη νωρίτερα από το πλήρες όριο ηλικίας: η σύνταξή της περιορίζεται κατά 60/200, ήτοι 700,00 €. Σε αυτήν την περίπτωση επιβάλλεται η πρόσθετη μείωση του 10%, οπότε το ποσό της σύνταξης ανέρχεται τελικά σε 630,00 € ($700,00 \text{ €} - (700,00 \text{ €} * 10\%) = 630,00 \text{ €}$). Η πρόσθετη μείωση θα διατηρηθεί μέχρι τη συμπλήρωση του διαμορφούμενου νέου ορίου ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, σύμφωνα με τους πίνακες της ανωτέρω σχετικής Υ.Α..

Γ) **Εξαιρούνται** από την αύξηση των ορίων ηλικίας:

α. Οι υπαγόμενοι σε **βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα**, όπως αυτοί ορίζονται από τις ακόλουθες διατάξεις:

i. Απασχολούμενοι/ες, οι οποίοι υπάγονται στην ασφάλιση του νέου Πίνακα Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (Φ.10221/οικ.26816/929/30-11-2011 Υ.Α, Φ.Ε.Κ 2778/τ.Β', 2-12-2011), ο οποίος εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του β' εδαφίου της παρ.5 του άρθ. 28 του α.ν 1846/51 όπως ισχύει.

- ii. Απασχολούμενοι/ες σε υπόγειες στοές μεταλλείων-λιγνιτωρυχείων και σε υποθαλάσσιες στοές, οι οποίοι ασφαρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1 του άρθ.20 του ν. 997/1979 και της παρ.2 του άρθ.48 του ν. 2084/1992, όπως ισχύουν.
 - iii. Απασχολούμενοι/ες στην επιφάνεια μεταλλείων-λιγνιτωρυχείων, οι οποίοι ασφαρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.2 του άρθ.13 του ν. 2335/1995 όπως ισχύουν.
 - iv. Ασφαλισμένοι/ες που συνταξιοδοτούνται με τις διατάξεις του τέταρτου εδαφίου, παρ.1 του άρθ.10 του ν. 825/1978 όπως ισχύει (35ετία με βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα).
 - v. Απασχολούμενοι/ες σε βαριές οικοδομικές ή τεχνικές εργασίες, οι οποίοι ασφαρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ.43 του ν. 1543/1985, όπως ισχύουν.
 - vi. Απασχολούμενοι/ες ως προσωπικό ΟΤΑ, σε υπηρεσίες υγιεινής-καθαριότητας, οι οποίοι ασφαρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ.36 του ν. 1694/1987, όπως ισχύουν.
 - vii. Οι υπαγόμενοι στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα της τέως Διεύθυνσης Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ και οι απασχολούμενοι σε ορυχεία, σταθμούς παραγωγής και δίκτυα, οι οποίοι ασφαρίζονται στον τομέα ΤΑΠ ΔΕΗ του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
 - viii. Οι ναυτικοί, που ασφαρίζονται και συνταξιοδοτούνται με τις διατάξεις των παρ. 1 έως 3 του άρθ. 14 του π.δ 913/1978.
 - ix. Οι ασφαλισμένοι/ες για πρώτη φορά από 1/1/1993 που υπάγονται στις διατάξεις του νέου Πίνακα Β.Α.Ε., σύμφωνα με την παρ.3 του αρ.24 του ν. 2084/1992.
 - x. Οι ασφαλισμένοι/ες για πρώτη φορά από 1/1/1993 που εργάζονται σε υπόγειες στοές μεταλλείων-λιγνιτωρυχείων, εναέριες ή υποθαλάσσιες εργασίες, καθώς και σε ορυχεία, σταθμούς παραγωγής και δίκτυα προκειμένου για τους ασφαλισμένους του ΤΑΠ-ΔΕΗ .
 - xi. Οι ασφαλισμένοι/ες για πρώτη φορά από 1/1/1993, οι οποίοι απασχολούνται σε οικοδομικές ή τεχνικές εργασίες καθώς και το προσωπικό ΟΤΑ που απασχολείται σε υπηρεσίες υγιεινής-καθαριότητας, και ασφαρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.4, άρθ.24 του ν. 2084/1992.
- β. Όσοι συνταξιοδοτούνται είτε με βάση τις διατάξεις του ν. **612/1977**, είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές (άρθρο 40 παρ. 8 του ν. 1902/1990, άρθ. 16 παρ. 3 του ν. 2227/1994, άρθ. 2 παρ. 2 του ν. 3075/2002, άρθ. 5 παρ. 1, 3 του ν. 3232/2004, άρθ. 61 παρ. 4 του ν. 3518/2006, άρθ. 37 παρ. 4 του ν. 3996/2011).

γ. Οι ασφαλισμένοι που υπάγονται σε γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις συνταξιοδότησης ως μητέρες και χήροι πατέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία τέκνων (άρθ. 144 παρ. 1 του ν. 3655/2008 και παρ. 6 του άρθρου 24 του ν. 2084/1992 σε συνδυασμό με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 17ε του άρθρου 10 του ν. 3863/2010).

δ. Οι τελούντες υπό αναστολή σύνταξης λόγω μη συμπλήρωσης του κατά περίπτωση ισχύοντος ηλικιακού ορίου (για τους οποίους, δηλαδή, είτε έχει εκδοθεί συνταξιοδοτική απόφαση μέχρι και 18/8/2015 είτε εκκρεμεί η συνταξιοδοτική απόφαση με αναστολή).

Πίνακες

Οι πίνακες 1 και 2 της περίπτωσης 6 της υποπαραγράφου Ε3 της παραγράφου Ε του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, όπως έχουν εκφραστεί σε έτη και μήνες ηλικίας στη με αριθ. Φ11321/οικ.47523/1570/23-10-2015 Υπουργική Απόφαση χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των νέων ηλικιακών προϋποθέσεων από 19/8/2015 και μετά.

Πίνακας 1

		Όριο ηλικίας: 62					
2015 (από 18/8/2015 και μετά)		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56	50	57	50	58
51	55	51	56	51	57	51	58
52	55	52	56	52	57	52	58
53	55 & 11 μην.	53	56 & 9 μην	53	57 & 8 μην.	53	58 & 6 μην.
54	55 & 11 μην.	54	56 & 9 μην	54	57 & 8 μην.	54	58 & 6 μην.
55	55 & 11 μην.	55	56 & 9 μην	55	57 & 8 μην.	55	58 & 6 μην.
56	56 & 9 μην.	56	57 & 6 μην	56	58 & 3 μην.	56	59
57	57 & 8 μην.	57	58 & 3 μην	57	58 & 11 μην.	57	59 & 6 μην.
58	58 & 6 μην.	58	59	58	59 & 6 μην.	58	60
59	59 & 5 μην.	59	59 & 9 μην	59	60 & 2 μην.	59	60 & 6 μην.
60	60 & 3 μην.	60	60 & 6 μην	60	60 & 9 μην.	60	61
61	61 & 2 μην.	61	61 & 3 μην	61	61 & 5 μην.	61	61 & 6 μην.
62	62	62	62	62	62	62	62
2019		2020		2021		2022 και μετά	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	59	50	60	50	61	50	62
51	59	51	60	51	61	51	62
52	59	52	60	52	61	52	62
53	59 & 5 μην.	53	60 & 3 μην.	53	61 & 2 μην.	53	62
54	59 & 5 μην.	54	60 & 3 μην.	54	61 & 2 μην.	54	62
55	59 & 5 μην.	55	60 & 3 μην.	55	61 & 2 μην.	55	62
56	59 & 9 μην.	56	60 & 6 μην.	56	61 & 3 μην.	56	62
57	60 & 2 μην.	57	60 & 9 μην.	57	61 & 5 μην.	57	62
58	60 & 6 μην.	58	61	58	61 & 6 μην.	58	62
59	60 & 11 μην.	59	61 & 3 μην.	59	61 & 8 μην.	59	62
60	61 & 3 μην.	60	61 & 6 μην.	60	61 & 9 μην.	60	62
61	61 & 8 μην.	61	61 & 9 μην.	61	61 & 11 μην.	61	62
62	62	62	62	62	62	62	62

Πίνακας 2

		Όριο ηλικίας: 67					
2015 (από 18/8/2015 και μετά)		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56 & 9 μην	50	58 & 5 μην	50	60 & 2 μην
51	55	51	56 & 9 μην	51	58 & 5 μην	51	60 & 2 μην
52	55	52	56 & 9 μην	52	58 & 5 μην	52	60 & 2 μην
53	56 & 6 μην	53	58	53	59 & 6 μην	53	61
54	56 & 6 μην	54	58	54	59 & 6 μην	54	61
55	56 & 6 μην	55	58	55	59 & 6 μην	55	61
56	57 & 5 μην	56	58 & 9 μην	56	60 & 2 μην	56	61 & 6 μην
57	58 & 3 μην	57	59 & 6 μην	57	60 & 9 μην	57	62
58	59 & 2 μην	58	60 & 3 μην	58	61 & 5 μην	58	62 & 6 μην
59	60	59	61	59	62	59	63
60	60 & 11 μην	60	61 & 9 μην	60	62 & 8 μην	60	63 & 6 μην
61	61 & 9 μην	61	62 & 6 μην	61	63 & 3 μην	61	64
62	62 & 8 μην	62	63 & 3 μην	62	63 & 11 μην	62	64 & 6 μην
63	63 & 6 μην	63	64	63	64 & 6 μην	63	65
64	64 & 5 μην	64	64 & 9 μην	64	65 & 2 μην	64	65 & 6 μην
65	65 & 3 μην	65	65 & 6 μην	65	65 & 9 μην	65	66
66	66 & 2 μην	66	66 & 3 μην	66	66 & 5 μην	66	66 & 6 μην
67	67	67	67	67	67	67	67
2019		2020		2021		2022 και μετά	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	61 & 10 μην	50	63 & 7 μην	50	65 & 3 μην	50	67
51	61 & 10 μην	51	63 & 7 μην	51	65 & 3 μην	51	67
52	61 & 10 μην	52	63 & 7 μην	52	65 & 3 μην	52	67
53	62 & 6 μην	53	64	53	65 & 6 μην	53	67
54	62 & 6 μην	54	64	54	65 & 6 μην	54	67
55	62 & 6 μην	55	64	55	65 & 6 μην	55	67
56	62 & 11 μην	56	64 & 3 μην	56	65 & 8 μην	56	67
57	63 & 3 μην	57	64 & 6 μην	57	65 & 9 μην	57	67
58	63 & 8 μην	58	64 & 9 μην	58	65 & 11 μην	58	67
59	64	59	65	59	66	59	67
60	64 & 5 μην	60	65 & 3 μην	60	66 & 2 μην	60	67
61	64 & 9 μην	61	65 & 6 μην	61	66 & 3 μην	61	67
62	65 & 2 μην	62	65 & 9 μην	62	66 & 5 μην	62	67
63	65 & 6 μην	63	66	63	66 & 6 μην	63	67
64	65 & 11 μην	64	66 & 3 μην	64	66 & 8 μην	64	67
65	66 & 3 μην	65	66 & 6 μην	65	66 & 9 μην	65	67
66	66 & 8 μην	66	66 & 9 μην	66	66 & 11 μην	66	67
67	67	67	67	67	67	67	67

Ανάγνωση των πινάκων

- 1) Για τον προσδιορισμό της νέας ηλικίας συνταξιοδότησης χρησιμοποιούνται οι πίνακες 1 και 2: στον **πίνακα 1** αναζητείται η νέα ηλικία συνταξιοδότησης για όσους, σύμφωνα με τις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις προβλεπόταν η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος με ελάχιστο χρόνο ασφάλισης τουλάχιστον 35 ετών ή/και ανεξάρτητα από την ηλικία τους, ενώ στον **πίνακα 2** αναζητείται η νέα ηλικία συνταξιοδότησης για όσους, σύμφωνα με το προϊσχύον του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο, η θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης προβλεπόταν με χρόνο ασφάλισης μικρότερο των 35 ετών και (το κατά περίπτωση) προβλεπόμενο όριο ηλικίας.
- 2) Σε κάθε περίπτωση, όπου για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος **δεν προβλεπόταν όριο ηλικίας** (αλλά μόνο χρόνος ασφάλισης), η σταδιακή αύξηση αρχίζει από το 58ο έτος όταν ο ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι τουλάχιστον 35 έτη, ενώ όταν ο ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος από 35 έτη η σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας αρχίζει από το 55ο έτος.
- 3) Στις περιπτώσεις όπου το προβλεπόμενο όριο ηλικίας για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο ήταν μικρότερο των 50 ετών, η σταδιακή αύξηση αρχίζει με βάση το 50ό έτος της ηλικίας.
- 4) Το νέο όριο ηλικίας προκύπτει κατά περίπτωση από τους πίνακες 1 και 2 από την "ηλικία συνταξιοδότησης" της στήλης που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο ο ασφαλισμένος συμπληρώνει το όριο ηλικίας που προβλέπονταν από τις προηγούμενες του ν. 4336/2015 γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις. **Ειδικά** για τις περιπτώσεις όπου σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο το δικαίωμα συνταξιοδότησης θεμελιώνονταν **ανεξάρτητα από όριο ηλικίας**, ο προσδιορισμός της νέας ηλικίας συνταξιοδότησης γίνεται με βάση τον πίνακα 1, στον οποίο η νέα ηλικία είναι αυτή που αντιστοιχεί, κατά περίπτωση, στην ηλικία των 58 ή 55 ετών, στο έτος κατά το οποίο ο ασφαλισμένος συμπληρώνει τον από το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικού πλαισίου προβλεπόμενο, κατά περίπτωση, χρόνο ασφάλισης.

Ειδικότερα, για τους ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων και Κλάδων Κύριας Ασφάλισης (ΤΑΠ-ΔΕΗ, τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ, τ. ΤΣΠ-ΗΣΑΠ, τ. ΤΣΠ-ΕΤΕ, τ. ΤΣΠ-ΤΕ, τ. ΤΣΠ-ΑΤΕ, τ. ΤΑΠ-ΙΑΤ, τ. ΤΑΠ-ΕΤΒΑ, τ. ΤΑΠΑΕ-ΕΘΝΙΚΗ, τ. ΤΣΕΑΠΓΣΟ) και την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤΤΕ), που υπάγονται στις προαναφερόμενες διατάξεις, ισχύουν τα επόμενα:

Ι. ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ 31/12/1992 ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥΣ (ΠΑΛΑΙΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ)

Ι.α Μητέρες ανήλικων παιδιών ασφαλισμένες πριν την 1/1/1983

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς

Α. Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων ανήλικων παιδιών - ασφαλισμένων στα τ. ειδικά ταμεία πριν το 1983, το απαιτούμενο όριο ηλικίας (για λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης) είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του προβλεπόμενου χρόνου ασφάλισης.

Σημειώνεται ότι στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει η δυνατότητα **συνταξιοδότησης με αναστολή** (δηλαδή η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης στην οποία ορίζεται ότι η **σύνταξη θα αρχίσει να καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για λήψη πλήρους σύνταξης**).

Μέχρι και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή **μέχρι και την 18/8/2015**:

- * η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού **έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης έχοντας ανήλικο παιδί και** ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,
- * η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού **έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης έχοντας ανήλικο παιδί χωρίς** να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας).

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης για την περίπτωση αυτή, φαίνονται στους επόμενους πίνακες:

		ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένες μέχρι 31/12/1982)	ΤΑΠ- ΕΤΒΑ, ΤΣΠ-ΤΕ, ΤΑΠ-ΔΕΗ	έως 31/12/1992	20	42
		1993		42 1/2
		1994		43
		1995		43 1/2
		1996		44
		1997		44 1/2
	ΤΑΠ-ΙΑΤ	έως 31/12/1997	20	45
	ΤΑΠ- ΕΤΒΑ, ΤΣΠ-ΤΕ, ΤΑΠ-ΔΕΗ, ΤΑΠ-ΙΑΤ	από 1/1/1998 έως 31/12/2002	20	50
		2003	20 1/2	
		2004	21	
		2005	21 1/2	
		2006	22	
		2007	22 1/2	
		2008	23	
		2009	23 1/2	
2010		24		
2011		24 1/2		
2012		25		
	2013 και μετά	25	52	
(ασφαλισμένες μέχρι 31/12/1982)	ΤΣΠ-ΕΤΕ,	έως 31/12/1992	15	42
		1993	15 1/2	42 1/2
		1994	16	43
		1995	16 1/2	43 1/2

	1996	17	44
	1997	17 ¹ / ₂	44 ¹ / ₂
	από 1/1/1998 έως 31/12/2002	17 ¹ / ₂	50
	2003	18	
	2004	18 ¹ / ₂	
	2005	19	
	2006	19 ¹ / ₂	
	2007	20	
	2008	20 ¹ / ₂	
	2009	21	
	2010	21 ¹ / ₂	
	2011	22	
	2012	22 ¹ / ₂	
	2013	23	52
	2014	23 ¹ / ₂	
	2015	24	
	2016	24 ¹ / ₂	
	2017 και μετά	25	

	ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΠΙΤΣΕΖ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ΤΑΠΑΕ- ΕΦΟΠΚΛ)	έως 31/12/1992	25	42
	1993		42 ¹ / ₂
	1994		43
	1995		43 ¹ / ₂

	1996		44
	1997		44 1/2
	από 1/1/1998 έως 31/12/2012	25	50
	από 1/1/2013 και μετά		52

Νέα όρια ηλικίας

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης προσδιορίζεται από τη στήλη "ηλικία συνταξιοδότησης" στον **πίνακα 2** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών) που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του παλαιού ορίου ηλικίας.

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς

Β. Στις μητέρες ανήλικων παιδιών - ασφαλισμένες των τ. Ειδικών Ταμείων οι καταστατικές διατάξεις των οποίων προέβλεπαν τη συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά εφαρμόζεται και η διάταξη της νομοθεσίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών ασφαλισμένων μέχρι 31/12/1992. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο η ασφαλισμένη συμπληρώνει τον προβλεπόμενο χρόνο ασφάλισης των 5.500 ημερών, όπως φαίνεται στον πίνακα:

	ΕΤΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1992)	2010	5500 ημέρες	55	50
	2011		57	52
	2012		60	55
	2013 και μετά		67	62

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων δεν υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή.

Νέα όρια ηλικίας

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται από τη στήλη "ηλικία συνταξιοδότησης" στον **πίνακα 2** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών) που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του παλαιού ορίου ηλικίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. α. Μητέρα ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΕΑΠΓΣΟ πριν την 1/1/1983, που στις 18/8/2015 ήταν 50 ετών, είχε συμπληρώσει 24 έτη ασφάλισης και είχε κατά το χρόνο αυτό ανήλικο παιδί → σύμφωνα με τα πριν τον ν. 4336/2015 ισχύοντα θα έπαιρνε πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 52ου έτους της ηλικίας της.

Επειδή ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού της δικαιώματος είναι μικρότερος των 35 ετών και αφού συμπληρώνει το 52ο έτος της ηλικίας της το 2017, η **θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος για πλήρη σύνταξη γίνεται με τη συμπλήρωση ηλικίας 58 ετών και 5 μηνών** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2017 και την αντίστοιχη γραμμή της ηλικίας 52 ετών στον πίνακα 2).

β. Έστω ότι η ίδια ασφαλισμένη συμπλήρωσε το 2009 5.500 ημέρες ασφάλισης και (αφού ήταν τότε 44 ετών -δεν θεμελίωσε, δηλαδή, δικαίωμα συνταξιοδότησης) κατοχύρωσε το 2009 δικαίωμα συνταξιοδότησης σε ηλικία 55 ετών για πλήρη ή 50 ετών για μειωμένη σύνταξη: δικαιούται να συνταξιοδοτηθεί σε ηλικία 64 ετών με πλήρη σύνταξη (όπως προκύπτει από τη στήλη 2020 -οπότε και συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της- και τη γραμμή ηλικίας 55 του πίνακα 2) ή σε ηλικία 50 ετών με μειωμένη (αφού κατοχύρωσε την προϋπόθεση αυτή το 2009 και θεμελίωσε το δικαίωμα συνταξιοδότησης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015).

Στην περίπτωση που επιλέξει να συνταξιοδοτηθεί με μειωμένη σύνταξη (π.χ. το 2015) η μείωση του ποσού της σύνταξής της θα είναι 30% ($\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται του ορίου ηλικίας για πλήρη συνταξιοδότηση μέχρι το πολύ 30%) για όσο θα λαμβάνει τη σύνταξή της.

2. α. Μητέρα ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΠ-ΕΤΕ πριν την 1/1/1983 που στις 18/8/2015 ήταν 49 ετών, είχε συμπληρώσει 23 έτη ασφάλισης και είχε κατά το χρόνο αυτό ανήλικο παιδί → σύμφωνα με τα πριν τον ν. 4336/2015 ισχύοντα θα έπαιρνε πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση 25 ετών ασφάλισης (και του 52ου έτους της ηλικίας της).

Επειδή η ασφαλισμένη αυτή δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 25 ετών ασφάλισης και (όπως προκύπτει από τη στήλη 2018 -οπότε και συμπληρώνει το 52ο έτος της ηλικίας της- και τη γραμμή ηλικίας 52 του πίνακα 2) τη συμπλήρωση 60 ετών και 2 μηνών της ηλικίας της, εφόσον έχει και ανήλικο παιδί κατά τη συμπλήρωση του συντάξιμου χρόνου.

β. Η ίδια ασφαλισμένη, η οποία, κατά το έτος 2010, είχε χρόνο ασφάλισης μεγαλύτερο των 5500 ημερών και είχε και ανήλικο παιδί τότε, έχει κατοχυρώσει προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, σύμφωνα με τις πριν τον ν. 4336/2015 διατάξεις που ισχύουν για τις ασφαλισμένες μητέρες του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της ή μειωμένη με τη συμπλήρωση του 50ού). Μπορεί επομένως να συνταξιοδοτηθεί με πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση ηλικίας 65 ετών και 6 μηνών (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2021 -κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή της ηλικίας των 55 του πίνακα 2) ή με μειωμένη σύνταξη όταν συμπληρώσει ηλικία 56 ετών και 9 μηνών (αφού συμπληρώνει το 50ό έτος της ηλικίας της το 2016). Στην περίπτωση συνταξιοδότησης με μειωμένη σύνταξη, η μείωση του ποσού της σύνταξής της θα είναι 30% ($\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται του ορίου ηλικίας για πλήρη συνταξιοδότηση μέχρι το πολύ 30%) για όσο θα λαμβάνει τη σύνταξή της και επιπλέον 10% μείωση επί του ποσού που προκύπτει από την κατά 30% μείωση μέχρι την ηλικία των 65 ετών και 9 μηνών.

Ι.β Μητέρες ανήλικων παιδιών ασφαλισμένες για πρώτη φορά το διάστημα 1/1/1983 -31/12 1992.

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς

Α. Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων ασφαλισμένων για πρώτη φορά κατά το χρονικό διάστημα 1/1/1983 έως 31/12/1992, το απαιτούμενο όριο ηλικίας (για λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης) μέχρι 18/8/2015 είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης 25 ετών.

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων υπάρχει η δυνατότητα **συνταξιοδότησης με αναστολή** (δηλαδή η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης στην οποία ορίζεται ότι η σύνταξη θα αρχίσει να καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ορίου ηλικίας για λήψη πλήρους σύνταξης)

Μέχρι και την και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή **μέχρι και την 18/8/2015:**

* η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού **έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (25 έτη) έχοντας ανήλικο παιδί και ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση απαιτούμενο όριο ηλικίας.**

* η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή μέχρι 31/12/2012 η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού **έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (25 έτη) έχοντας ανήλικο παιδί χωρίς να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας).**

Σημειώνεται ότι οι διατάξεις που αφορούν στη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά κατά την περίοδο 1983-1992 **έχουν εφαρμογή και στους χήρους πατέρες** ανήλικων παιδιών που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Για τις περιπτώσεις όπου η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος των ασφαλισμένων αυτής της κατηγορίας πραγματοποιείται μέχρι και την 18/8/2015, οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης είναι:

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένοι κατά την περίοδο 1/1/1983-31/12/1992)	2010	25	50	--
	2011		52	50
	2012		55	53
	2013 και μετά		67	62

Β. Στις μητέρες ανήλικων παιδιών - ασφαλισμένες των τ. Ειδικών Ταμείων οι καταστατικές διατάξεις των οποίων προέβλεπαν τη συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά εφαρμόζεται και η διάταξη της νομοθεσίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών ασφαλισμένων μέχρι 31/12/1992. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση είναι

αυτό που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο η ασφαλισμένη συμπληρώνει τον προβλεπόμενο χρόνο ασφάλισης των 5.500 ημερών, όπως φαίνεται στον πίνακα:

	ΕΤΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1992)	2010	5.500 ημέρες	55	50
	2011		57	52
	2012		60	55
	2013 και μετά		67	62

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων δεν υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή.

Νέα όρια ηλικίας

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται από τη στήλη "ηλικία συνταξιοδότησης" στον **πίνακα 2** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών) που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του παλαιού ορίου ηλικίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Μητέρα ασφαλισμένη στον ΤΑΠ-ΔΕΗ το 1987, που το 2012 έχει συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης, έχει κατά το χρόνο αυτό ανήλικο παιδί και είναι 51 ετών → κατοχύρωνε δικαίωμα για λήψη πλήρους σύνταξης με προϋποθέσεις που αντιστοιχούν στο έτος 2012, δηλαδή, με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της ή μειωμένη με τη συμπλήρωση του 53ου. Η γυναίκα αυτή, το 2015 είναι 54 ετών, οπότε μπορεί να πάρει πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 -κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή της ηλικίας των 55 του πίνακα 2) ή με **μειωμένη σύνταξη το 2015** (αφού έχει ήδη συμπληρώσει το 53ο έτος της ηλικίας της θεμελιώνοντας δικαίωμα για λήψη μειωμένης σύνταξης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015). Στην περίπτωση που επιλέξει να συνταξιοδοτηθεί με μειωμένη

σύνταξη η μείωση του ποσού της σύνταξής της θα είναι 30% ($\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται του ορίου ηλικίας για πλήρη συνταξιοδότηση μέχρι το πολύ 30%) για όσο θα λαμβάνει τη σύνταξή της.

2. Μητέρα ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΠ-ΕΤΕ το 1992, που το 2015 συμπληρώνει 17 έτη ασφάλισης, έχει ανήλικο παιδί και είναι 50 ετών → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, μπορεί, επομένως, να συνταξιοδοτηθεί με **πλήρη σύνταξη σε ηλικία 67 ετών ή με μειωμένη με τη συμπλήρωση του 62ου** έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τον πίνακα 2 για όσους συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά το 2021, αλλά και όπως προβλέπεται από το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο).

Ι.γ Μητέρες 3 τουλάχιστον παιδιών

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς

Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων 3 τουλάχιστον παιδιών ή των πατέρων 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με **δικαστική απόφαση** και έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι και 31/12/1992, το απαιτούμενο όριο ηλικίας μέχρι την 18/8/2015 είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης 20 ετών.

Μέχρι και την και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή μέχρι και την 18/8/2015:

- * η **θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος** προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα 3 τουλάχιστον παιδιών (ή ο πατέρας 3 τουλάχιστον παιδιών σύμφωνα με τα προηγούμενα) έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (20 έτη) **και** ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,
- * η **κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης** προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα 3 τουλάχιστον παιδιών (ή ο πατέρας 3 τουλάχιστον παιδιών σύμφωνα με τα προηγούμενα) έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (20 έτη) **χωρίς** να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται).

Όσον αφορά στους διαζευγμένους πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών, για την κατοχύρωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος απαιτείται να συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που θέτει η παρ. 6 του άρθρου 144 του ν. 3655/2008.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 είναι:

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΕΣ 3 ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ή πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση) (ισχύει για όλες τις μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένες)	2010	20	ΑΟΗ
	2011		52
	2012		55
	2013 και μετά		67

Νέα όρια ηλικίας

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται από τη στήλη "ηλικία συνταξιοδότησης" στον **πίνακα 2**.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Μητέρα 3 παιδιών, ασφαλισμένη στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν την 1/1/1993, που το 2012 είχε 20 έτη ασφάλισης και ήταν 51 ετών → Θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της (το 2016). Η γυναίκα αυτή, μπορεί να πάρει **πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας της** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 -κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή της ηλικίας των 55 του πίνακα 2).
- Πατέρας 3 παιδιών, διαζευγμένος, ασφαλισμένος πριν την 1/1/1993 στην ΤτΕ που το 2015 έχει 20 έτη ασφάλισης, έχει λάβει την επιμέλεια των ανήλικων παιδιών του και είναι 54 ετών → Θα θεμελιώνει δικαίωμα λήψης πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας του. Το νέο όριο ηλικίας παραμένει το 67ο (όπως προκύπτει από τον πίνακα 2 για όσους συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά το 2021).

Ι.δ. Γυναίκες ασφαλισμένες πριν την 1.1.1993

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώσ

Α. Μέχρι και την και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή **μέχρι και την 18/8/2015**:

- * η **Θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος** προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη έχει συμπληρώσει τον χρόνο ασφάλισης **και** ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,
- * η **κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης** προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη έχει συμπληρώσει την κατά περίπτωση απαιτούμενη ηλικία **χωρίς** να έχει και τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης).

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 φαίνονται στους επόμενους πίνακες:

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (ισχύει για όλες τις μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένες)	2010	25	60	55
	2011		61	56
	2012		62	57
	2013 και μετά		67	62

Για τη συνταξιοδότηση των γυναικών ασφαλισμένων μέχρι 31/12/1992, το απαιτούμενο σύμφωνα με τα πριν τον ν. 4336/2015 ισχύοντα, όριο ηλικίας είναι αυτό που **αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης της ηλικίας των 55** (για μειωμένη σύνταξη) ή **των 60** (για πλήρη σύνταξη) **ετών**. Ειδικά για τις ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας που μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης **και** το 55ο έτος της ηλικίας τους, για τη λήψη πλήρους σύνταξης λόγω γήρατος απαιτείται η συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας.

Β. Για τη συνταξιοδότηση των γυναικών ασφαλισμένων πριν το 1993, που έχουν χρόνο ασφάλισης τουλάχιστον 15 ετών, το απαιτούμενο όριο ηλικίας είναι αυτό που **αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης της ηλικίας των 60 ετών** (για πλήρη σύνταξη).

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (ισχύει για όλες τις μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένες)	2010	15	60
	2011		61
	2012		62
	2013 και μετά		67

Νέα όρια ηλικίας

Το νέο όριο ηλικίας για την περίπτωση αυτή των πριν το 1993 ασφαλισμένων γυναικών αναζητείται στον **πίνακα 2** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών).

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώ

Γ. Επισημαίνεται ότι μέχρι και την 18/8/2015 οι πριν την 1/1/1983 ασφαλισμένοι (άνδρες και γυναίκες) στα τ. ειδικά ταμεία θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω γήρατος με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία τους (ή 32 ετών ασφάλισης ανεξαρτήτως ηλικίας για γυναίκες ασφαλισμένες σε όποια τ. ειδικά ταμεία προβλέπεται από το προγενέστερο καθεστώς αυτή η προϋπόθεση).

Νέα όρια ηλικίας

Στην περίπτωση αυτή το νέο όριο ηλικίας αναζητείται στον **πίνακα 1** (αφού δεν προβλέπονταν όριο ηλικίας).

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώ

Δ. Ειδικά για τη συνταξιοδότηση των γυναικών ασφαλισμένων κατά την περίοδο 1983-1992, οι απαιτούμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι 18/8/2015 είναι αυτές που αντιστοιχούν στο έτος συμπλήρωσης των 35 ετών ασφάλισης, όπως φαίνεται στον πίνακα.

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ (ασφαλισμένες κατά την περίοδο 1983-1992)	2010	35	58
	2011	36	

	2012	37	59
	2013 και μετά	40	62

Νέα όρια ηλικίας

Στην περίπτωση αυτή το νέο όριο ηλικίας αναζητείται στον **πίνακα 1** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι τουλάχιστον 35 έτη).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Γυναίκα, ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΠ-ΗΣΑΠ πριν το 1983 η οποία το 2015 είναι 57 ετών και έχει 35 έτη ασφάλισης → Θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), ανεξάρτητα από την ηλικία της. Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής της:

εάν η συμπλήρωση των 35 ετών ασφάλισης έγινε πριν την 19/8/2015, τότε η γυναίκα αυτή έχει θεμελιώσει δικαίωμα πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 και **μπορεί να συνταξιοδοτηθεί οποτεδήποτε, ενώ**

εάν η συμπλήρωση των 35 ετών γίνει μετά την 18/8/2015 (π.χ. το Δεκέμβριο του 2015) το δικαίωμα συνταξιοδότησης θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση ηλικίας 58 ετών και 6 μηνών (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2015 -οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 35 ετών- και τη γραμμή 58 του πίνακα 1).

2. Γυναίκα, ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΠ-ΕΤΕ πριν το 1983 η οποία το 2015 είναι 55 ετών και έχει 32 έτη ασφάλισης → Θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), ανεξάρτητα από την ηλικία της. Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής της:

εάν η συμπλήρωση των 32 ετών ασφάλισης έγινε μέχρι και την 18/8/2015, τότε η γυναίκα αυτή έχει θεμελιώσει δικαίωμα πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 και μπορεί να συνταξιοδοτηθεί οποτεδήποτε, ενώ

εάν η συμπλήρωση των 32 ετών γίνει από την 19/8/2015 και μέχρι 31/12/2015 το δικαίωμα συνταξιοδότησης θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση ηλικίας 55 ετών και 11 μηνών (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2015 -οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 32 ετών- και τη γραμμή 55 του πίνακα 1).

3. Γυναίκα, ασφαλισμένη στο τ. ΤΣΠ-ΤΕ πριν το 1993 η οποία έχει 24 έτη ασφάλισης και είναι 55 ετών το 2012 → σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο, θα θεμελιώνει δικαίωμα για λήψη μειωμένης σύνταξης με τη συμπλήρωση του 57ου έτους της ηλικίας της (αφού συμπλήρωσε το 55ο έτος το 2012) ή για λήψη πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας της (αφού συμπληρώνει το 60ό έτος της ηλικίας της το 2017).

Το 2015 η γυναίκα αυτή είναι 58 ετών, έχει επομένως θεμελιώσει δικαίωμα για λήψη μειωμένης σύνταξης πριν την 19/8/2015. Δικαίωμα για λήψη πλήρους σύνταξης εξακολουθεί να θεμελιώνει με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας της.

Σε περίπτωση λήψης μειωμένης σύνταξης από το 2015 και μετά, η μείωση αντιστοιχεί σε $\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για πλήρη σύνταξη (67), σε καμία όμως περίπτωση δε μπορεί να υπερβαίνει τα 60/200.

Ι.ε. Άνδρες ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.1992.

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώ

Α. Για τη συνταξιοδότηση των ανδρών που έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι 31/12/1992 και μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή μέχρι και την 18/8/2015:

- * η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή ο ασφαλισμένος έχει συμπληρώσει τον χρόνο ασφάλισης και ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,
- * η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή ο ασφαλισμένος έχει συμπληρώσει χρόνο ασφάλισης τουλάχιστον 25 ετών χωρίς να έχει και την κατά περίπτωση απαιτούμενη ηλικία.

Σημειώνεται ότι για την περίπτωση συνταξιοδότησης με 15 έτη ασφάλισης δεν κατοχυρώνεται το δικαίωμα συνταξιοδότησης (δηλαδή σε κάθε χρονική στιγμή, για τη συνταξιοδότηση αυτής της κατηγορίας απαιτείται η συμπλήρωση χρόνου ασφάλισης τουλάχιστον 15 ετών και του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας).

Για τις περιπτώσεις όπου το δικαίωμα συνταξιοδότησης κατοχυρώνεται μέχρι 18/8/2015, οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης φαίνονται στους επόμενους πίνακες:

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΑΝΔΡΕΣ (ασφαλισμένοι πριν το 1993)	μέχρι 31/12/2012	25	65 (πλήρης σύνταξη) 60 (μειωμένη σύνταξη)
	από 1/1/2013 και μετά		67 (πλήρης σύνταξη) 62 (μειωμένη σύνταξη)
	μέχρι 31/12/2012	15	65
	από 1/1/2013 και μετά		67

Νέα όρια ηλικίας

Τα νέα όρια ηλικίας για τη συνταξιοδότηση αυτής της κατηγορίας των ανδρών ασφαλισμένων αναζητούνται στον **πίνακα 2** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών).

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώ

Β. Μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 οι **πριν το 1983 ασφαλισμένοι** (άνδρες και γυναίκες) στα τ. ειδικά ταμεία θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω γήρατος με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία τους.

	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΑΝΔΡΕΣ (ασφαλισμένοι πριν το 1983)	35	ΑΟΗ

Νέα όρια ηλικίας

Στην περίπτωση αυτή το νέο όριο ηλικίας αναζητείται στον **πίνακα 1** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι 35 έτη και δεν προβλέπονταν όριο ηλικίας).

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώ

Γ. Για τη συνταξιοδότηση των κατά την περίοδο 1983-1992 ανδρών ασφαλισμένων που δεν είχαν 37 έτη ασφάλισης μέχρι 31/12/2010 (οπότε θεμελίωσαν δικαίωμα συνταξιοδότησης ανεξάρτητα από την

ηλικία τους), οι απαιτούμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης είναι αυτές που αντιστοιχούν στο έτος συμπλήρωσης των 35 ετών ασφάλισης, όπως φαίνεται στον πίνακα.

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΑΝΔΡΕΣ (ασφαλισμένων κατά την περίοδο 1983-1992) που δεν έχουν 37 έτη ασφάλισης πριν το 2011	2010	35	58
	2011	36	58
	2012	37	59
	2013 και μετά	40	62

Νέα όρια ηλικίας

Στην περίπτωση αυτή το νέο όριο ηλικίας αναζητείται στον **πίνακα 1** (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι τουλάχιστον 35 έτη).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Άνδρας, ασφαλισμένος στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν το 1983 ο οποίος το 2015 είναι 56 ετών και έχει 33 έτη ασφάλισης → Θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), ανεξάρτητα από την ηλικία του με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης. Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής του:

Εάν συμπληρώσει 35 έτη ασφάλισης το 2017 **θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας 59 ετών και 6 μηνών** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2017 -οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 35 ετών- και τη γραμμή ηλικίας 58 του πίνακα 1).

Εναλλακτικά, μπορεί να αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης σε μικρότερη ηλικία:

- αναγνωρίζοντας ένα έτος στρατιωτικής υπηρεσίας το 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2016 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του **59ου έτους της ηλικίας** του, ενώ
- αναγνωρίζοντας δύο έτη στρατιωτικής υπηρεσίας του 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2015 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας **58 ετών και 6 μηνών**

2. Άνδρας, ασφαλισμένος στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν το 1983 ο οποίος την 31/12/2015 είναι 58 ετών και έχει 33 έτη ασφάλισης → Θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), ανεξάρτητα

από την ηλικία του με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης. Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής του:

Εάν συμπληρώσει 35 έτη ασφάλισης το 2017 **θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας 59 ετών και 6 μηνών** -το 2017- (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2017 -οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 35 ετών- και τη γραμμή ηλικίας 58 του πίνακα 1).

Εναλλακτικά, μπορεί να αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης σε μικρότερη ηλικία:

- αναγνωρίζοντας ένα έτος στρατιωτικής υπηρεσίας το 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2016 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του **59ου έτους της ηλικίας** του (το 2016), ενώ
- αναγνωρίζοντας δύο έτη στρατιωτικής υπηρεσίας του 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2015 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας **58 ετών και 6 μηνών** (το 2016).

II. ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ 1/1/1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ (ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ)

1. Για τους ασφαλισμένους/-ες που συνταξιοδοτούνται με 40 έτη **ασφάλισης**:

A. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
1.1.2011 έως 31.12.2012	40	60
από 1.1.2013 και μετά		62

Οι ασφαλισμένοι/-ες της κατηγορίας αυτής, **από 1.1.2013, συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης και του 62^{ου} έτους της ηλικίας.**

Β. Μετά το ν. 4336/2015 και την ανωτέρω σχετική Υ.Α., δεν τροποποιήθηκε η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013 (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

2. Για τις μητέρες ανηλίκων παιδιών (παρ. 17, περ. ε', του άρθρου 10 του ν.3863/2010 και υποπαράγραφος ΙΑ.4 της παραγράφου ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν.4093/12):

Α. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΈΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	ΌΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείτο για πλήρη σύνταξη	ΌΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείτο για μειωμένη σύνταξη
2010	20	55	50
2011	20	55	50
2012	20	55	50
2013	20	67	62

Η δυνατότητα συνταξιοδότησης με τις εν λόγω προϋποθέσεις, παρέχεται μόνο στην περίπτωση που κατά τη συμπλήρωση των 20 ετών ημερών ασφάλισης συντρέχει και η ανηλικότητα του παιδιού.

Οι εν λόγω προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ισχύουν και για τους χήρους πατέρες ανηλίκων παιδιών.

Β. Μετά το ν. 4336/2015 και την ανωτέρω σχετική Υ.Α. δεν τροποποιήθηκε η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013 και εφεξής, δηλαδή 20 έτη ασφάλισης, ανήλικο τέκνο και το 67^ο ή το 62^ο έτος της ηλικίας για τη λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης αντίστοιχα (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

Σημειώνεται ότι, για την προϋπόθεση συνταξιοδότησης ως μητέρα ανήλικου παιδιού, όπως ίσχυε τα έτη 2010-2012, δεν προβλεπόταν δυνατότητα κατοχύρωσης, αλλά μόνο θεμελίωσης.

3. Για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται με 15 έτη ασφάλισης (παρ.1 άρθρο 24 του ν.2084/1992 και υποπαράγραφος ΙΑ.4 της παραγράφου ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν.4093/12):

A. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ ΜΕΙΩΜΕΝΗ	
2012	15	65	60
2013	15	67	62

Στην περίπτωση λήψης μειωμένης σύνταξης, εξακολουθεί να ισχύει η ειδική πρόσθετη προϋπόθεση των 2,5 ετών ασφάλισης τουλάχιστον, την τελευταία πενταετία πριν την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης.

B. Μετά το ν. 4336/2015 και την κοινοποιούμενη Υ.Α. δεν τροποποιήθηκε η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013, (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

Παράδειγμα:

Ασφαλισμένος/-η με συνολικό χρόνο ασφάλισης τουλάχιστον 15 ετών , από 1.1.2013 και εφεξής δικαιούται πλήρη ή μειωμένη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 67^{ου} ή του 62^{ου} έτους της ηλικίας αντίστοιχα (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε ήδη από το ν. 4093/12 και δεν άλλαξε).

Στην περίπτωση της μειωμένης εξακολουθεί να ισχύει η προϋπόθεση των 2,5 τουλάχιστον ετών ασφάλισης την τελευταία πενταετία πριν την υποβολή της αίτησης για σύνταξη.

III. ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΖΥΓΟΥΣ/ΓΟΝΕΙΣ/ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Με τις διατάξεις του άρθ. 37 του ν. 3996/2011 δόθηκε το δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά από 25 έτη ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία τους στους συζύγους, γονείς ή αδελφούς αναπήρων, εφόσον πληρούνται οι συγκεκριμένες κατά περίπτωση προϋποθέσεις που περιγράφονται στην ανωτέρω σχετική νομοθεσία, όπως ισχύει.

	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
--	---------------	--------------

	(πραγματική ασφάλιση)	
ΣΥΖΥΓΟΙ / ΓΟΝΕΙΣ / ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ	25	ΑΟΗ

Για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων που δεν είχαν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι 18/8/2015 (δηλαδή δεν είχαν συμπληρώσει 25 έτη πραγματικής ή/και προαιρετικής ασφάλισης), η σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας σύμφωνα με τον πίνακα 1 αρχίζει από το 55ο έτος της ηλικίας και η νέα ηλικία συνταξιοδότησης προκύπτει από τη γραμμή ηλικίας 55 του έτους κατά το οποίο συμπληρώνονται τα 25 έτη ασφάλισης (εφόσον , βέβαια, συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Άνδρας, ασφαλισμένος στο τ. ΤΣΕΑΠΓΣΟ, σύζυγος από το 1985 γυναίκας με αναπηρία 82%, ο οποίος συμπληρώνει την 13/8/2015 το 55ο έτος της ηλικίας του και 24 έτη ασφάλισης → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015. Το νέο όριο ηλικίας είναι **56 ετών και 9 μηνών** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 -οπότε και συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης- και τη γραμμή της ηλικίας 55 του πίνακα 1).
2. Μητέρα παιδιού με αναπηρία 67% (που πληρεί τις προϋποθέσεις του άρθ. 37 του ν. 3996/2011), ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΔΕΗ, η οποία το 2015 είναι 60 ετών και συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης τον Δεκέμβριο του 2015 → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015. Το νέο όριο ηλικίας είναι **55 ετών και 11 μηνών** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2015 -οπότε και συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης- και τη γραμμή της ηλικίας 55 του πίνακα 1), ηλικία την οποία έχει ήδη συμπληρώσει η ασφαλισμένη, επομένως, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης.
3. Αδελφή ατόμου με αναπηρία, ασφαλισμένη στη ΤτΕ που συμπληρώνει το 2015 20 έτη ασφάλισης και το 54ο έτος της ηλικίας της, η οποία θα μπορούσε σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο να συνταξιοδοτηθεί ως αδερφή αναπήρου με τη συμπλήρωση 25 ετών ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία της → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015. Το νέο όριο ηλικίας είναι **60 ετών και 3 μηνών** (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2020 και τη γραμμή της ηλικίας 55 του πίνακα 1). Συνεπώς η ασφαλισμένη αδελφή αναπήρου μπορεί να συνταξιοδοτηθεί με τη συμπλήρωση αυτής της ηλικίας,

εφόσον θα έχει μέχρι τότε συμπληρώσει και 25 έτη ασφάλισης και θα πληρεί τότε τις προϋποθέσεις του άρθρου 37 του ν. 3996/2011 όπως ισχύουν.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Ως γνωστόν, με την παρ. 1 του άρθρου 53 του ν. 2084/1992 ορίζεται ότι οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου των ασφαλισμένων των φορέων κύριας ασφάλισης ισχύουν και για τους **φορείς επικουρικής ασφάλισης**, στους οποίους υπάγονται οι ασφαλισμένοι.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν.4052/2012, οι ασφαλισμένοι του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑ) δικαιούνται σύνταξης, εφόσον θεμελιώνουν αντίστοιχο δικαίωμα συνταξιοδότησης στον φορέα κύριας ασφάλισής τους για την αυτή αιτία και έχουν συμπληρώσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου που προβλέπει η νομοθεσία του αντίστοιχου φορέα κύριας ασφάλισής τους, καθώς και η γενικότερη νομοθεσία, όπως εκάστοτε ισχύουν.

Κατά συνέπεια, οι μεταβολές στα όρια ηλικία συνταξιοδότησης από τους φορείς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο, που προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 του ν. 4336/2015 και στις Υπουργικές Αποφάσεις Φ.11321/οικ.47523/1570/23.10.2015 (Β'2311, για τους ΦΚΑ) και 122900/0092/27.10.2015 (Β'2325, για το Δημόσιο) ισχύουν και για το ΕΤΕΑ ως αντίστοιχο φορέα επικουρικής ασφάλισης.

Για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση, οι υπηρεσίες του Υπουργείου είναι στη διάθεσή σας.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού ΚΑ
3. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα
4. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα Κ.Α.
4. Γραφείο κ. Γενικού Δ/ντή ΚΑ
5. Γραφείο κ. Γενικής Δ/ντριας Οικονομικών Υπηρεσιών
6. Γραφείο Γενικού Διευθυντή Δ.Υ
7. Όλες τις Δ/νσεις της Γ.Γ.Κ.Α.
8. Δ/νση Κ.Α.Μ.Α Δ13 (Όλα τα Τμήματα)